

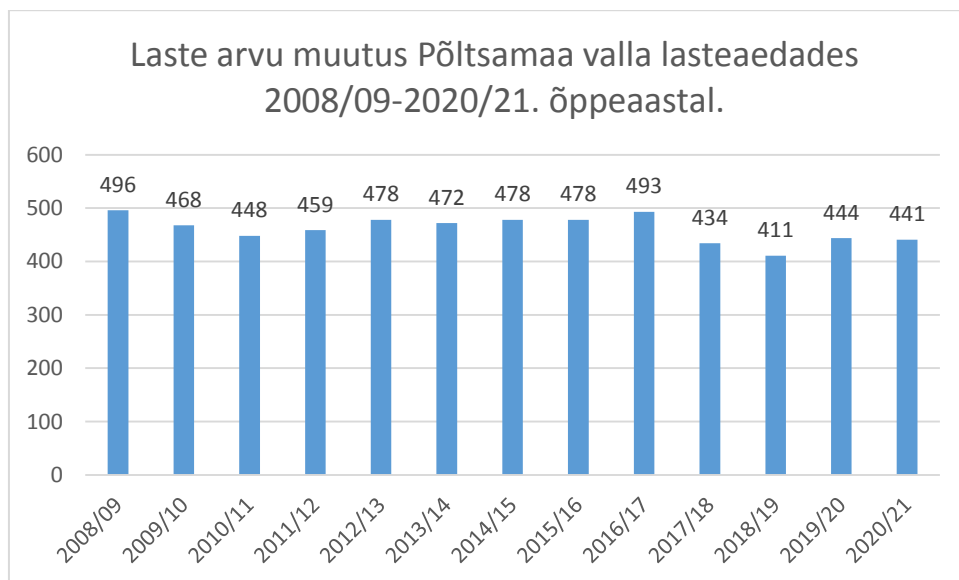
Seletuskiri

1. Sissejuhatus

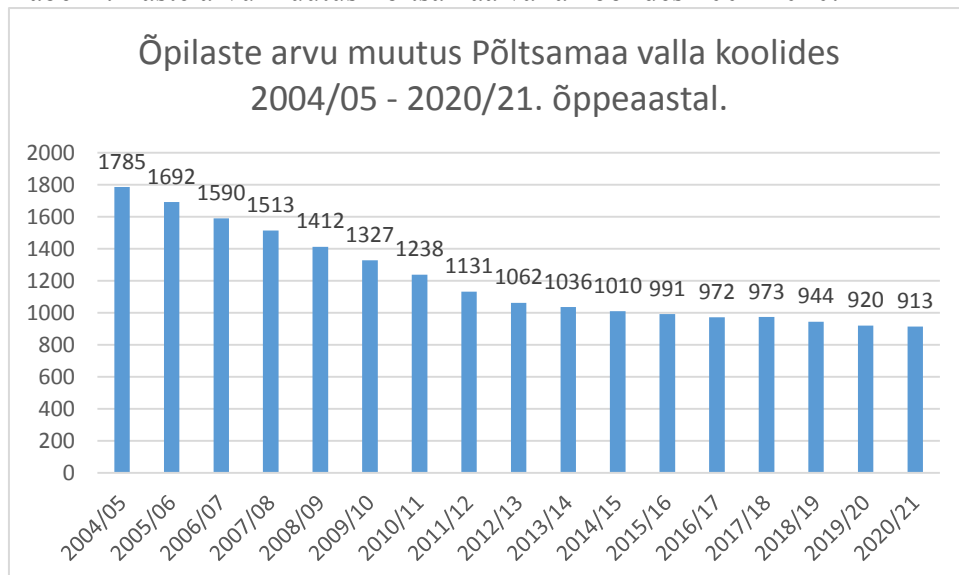
Põltsamaa vald on Kesk-Eestis paiknev omavalitsus, mis tekkis 2017. aastal nelja omavalitsusüksuse ühinemisel (Põltsamaa vald, Põltsamaa linn, Pajusi vald, Puurmani vald). Valla rahvaarv on 1. jaanuari 2020 seisuga 9667. Rahvaarv väheneb pidevalt. 2005. aastal elas praeguse Põltsamaa valla territooriumil 12 859 elanikku. Seega on viimase 15 aastaga elanikkond vähenenud ligi veerandi võrra.

Sellest tulenevalt on vajalik teha korrekture Põltsamaa valla haridusvõrgus, sest elanikkonna vähenemine, sh laste arvu vähenemine, on põhjustanud koolide alatäituvuse ning seetõttu ei ole jätkusuutlik olemasolevat haridusvõrku üleval pidada. Põltsamaa vallas Põltsamaa linna ümbruses paiknevat haridusvõrku ei ole aastaid muudetud ning see on jäänud ajale jalgu.

Tabel 1. Laste arvu muutus Põltsamaa valla lasteaedades 2008-2020.

Tabel 2. Laste arvu muutus Põltsamaa valla koolides 2004-2020.

Õpilaste arvu vähenemine on mõnes koolis jõudnud kriitilise piirini (Esku-Kamari Kool, Pisisaare Algkool) ja see hakkab mõjutama hariduse kvaliteeti. Juba täna on moodustatud kolme klassi liitvaid liitklasse ja õpilaste sotsiaalne suhtlus on muutunud piiratuks. Samuti vähenevad huvitegevuse võimalused, sest laste arv ei võimalda huviringe avada.

Probleeme tekitab ka väärilise palga maksmine õpetajatele ja koolijuhtidele, mis tekitab probleeme kvalifikatsiooninõuetele vastavate pedagoogide, tugispetsialistide ning motiveeritud koolijuhtide palkamisel. Kvalifitseeritud töötajate puudumine ei võimalda hoida koolide praegust taset ja hariduse kvaliteet võib hakata langema.

2. Põltsamaa valla haridusasutuste üldine iseloomustus

Ühinemise käigus tekkinud Põltsamaa valla haldusterritooriumil asub 10 laste- ja üldharidusasutust: Põltsamaa Ühisgümnaasium (põhikool ja gümnaasium), Adavere Põhikool (lasteaed-põhikool), Lustivere Põhikool (lasteaed-põhikool), Esku-Kamari Kool (lasteaed ja 6-klassiline põhikool Esku külas), Pisisaare Algkool (lasteaed ja 6-klassiline põhikool), Aidu Lasteaed-Algkool (lasteaed ja 4-klassiline põhikool), Puurmani Mõisakool (põhikool), Põltsamaa Lasteaed Tõruke, Lasteaed MARI ja Puurmani Lasteaed Siilipesa.

Põltsamaa valla haridusasutuste õpilaste arv on olnud vähenev. Viimase kümne aasta jooksul on õpilaste arv vähenenud ca 35% (1412 õpilaselt 920 õpilaseni). 2020/2021. õppeaastal on Põltsamaa valla koolides 914 õpilast, kellest 685 õpib Põltsamaa Ühisgümnaasiumis (neist gümnaasiumiosas 135), kolmes koolis õpib vähem kui 20 õpilast. Lasteaialaste arv on püsinud suhteliselt stabiilsena ning 2020/2021. õppeaastal käib Põltsamaa valla lasteaedades 444 last (2019/2020. õppeaastal oli samuti 444 last). Laste arv lasteaedades on küll püsinud stabiilsena, kuid jaotus lasteasutuste vahel on muutunud järjest ebavõrdsemaks (näiteks olulisel määral on vähenenud laste arv Esku-Kamari Kooli lasteaias).

Valla koolides ja lasteaedades on olnud kasutusel erinevaid lahendusi nii asutuse tegutsemise vormide kui ka juhtimise osas. Viies asutuses on ühendatud lasteaed ja kool: Adavere Põhikoolis, Lustivere Põhikoolis, Esku-Kamari Koolis, Aidu Lasteaed-Algkoolis ja Pisisaare Algkoolis. Lustivere Põhikooli ja Esku-Kamari Kooli direktorite osalise koormusega ametikohti täidab sama isik ning Aidu Lasteaed-Algkooli ja Pisisaare Algkooli direktorite osalise koormusega ametikohta täidab sama isik.

Ainult alusharidust pakkuvaid asutusi on kolm: Lasteaed MARI, Puurmani Lasteaed Siilipesa ja Põltsamaa Lasteaed Tõruke. Koole on kaks: Puurmani Mõisakool (I, II, III kooliaste) ja Põltsamaa Ühisgümnaasium (I, II, III, IV kooliaste). Lasteaiad ja koolid on väga erineva suurusega.

Tabel 3. Laste ja õpilaste arv Põltsamaa valla lasteaedades ja koolides 2020/2021. õppeaastal (seisuga 10. november 2020).

	Lasteaed	Põhikool	Gümnaasium
Adavere Põhikool	36	54	
Aidu Lasteaed-Algkool	16	14	
Esku-Kamari Kool	16	10	
Lustivere Põhikool	34	60	
Pisisaare Algkool	16	12	
Puurmani Mõisakool		79	
Põltsamaa Ühisgümnaasium		550	135
Lasteaed MARI	107		
Põltsamaa Lasteaed Tõruke	168		
Puurmani Lasteaed Siilipesa	51		
KOKKU	444	779	135

3. Dokumentidest tulenevad lähtekohad Põltsamaa valla haridusvõrgu ümberkorraldamiseks

Kohalik omavalitsus korraldab vajadusel ümber haridusvõrku oma haldusterritooriumil, eesmärgiga tagada kvaliteetne haridus kõigile lastele ja ressursside optimaalne kasutus. Ümberkorralduse tulemusel säilib ühtlane ja toimiv haridusvõrk, millega tagatakse parem ressursside kasutus ning haldusvõimekus. Haridusasutuste võrgu ümberkorraldamisel lähtutakse eelkõige laste huvidest ja õpikeskkonna kvaliteedi paranemisest. Majanduslikult mõistlikud lahendused võimaldavad hariduse andmise kvaliteeti hoida ja tõsta.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse seletuskirja kohaselt on lubatud kool ümber korraldada või kujundada, kui koolikohustuslike ja koolis realselt käivate õpilaste arv on suurenenud või vähenenud või omavalitsusele käib majanduslikult üle jõu või ei ole otstarbekas näiteks kahe kooli korraga ülalpidamine. Sama põhimõtte on kohaldatav ka lasteasutuste ümberkorraldamisele.

Tuginedes Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (*Organisation for Economic Co-operation and Development*, OECD) kokkuvõttele Eesti haridussüsteemi ressursikasutuse ülevaate olulisematest soovitustest (https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016_9789264251731-en), on koolivõrgu korrastamiseks mitmeid strateegiaid. Üheks võimaluseks on sulgeda või ühendada väikesed koolid või sulgeda kooliastmeid. Samuti soovitab OECD senisest enam ühendada lasteaedu koolidega. Soovitatakse kaaluda ka lähestikku paiknevate koolide ühist ressursikasutust või viia mitmed koolid ühe juhtimise ning eelarve alla (satelliitkoolid).

Põltsamaa vallas läbiviidav haridusvõrgu ümberkorraldamine võtab arvesse nii lasteaedade ja koolide ühendamise aspekti (Puurmani Mõisakool ja Puurmani Lasteaed Siilipesa) kui ka kooliastmete sulgemise ja ühise juhtimise aspekti.

Põltsamaa linna, Põltsamaa valla, Pajusi valla ja Puurmani valla **ühinemislepingus** on ühinemise eesmärkidena nimetatud muuhulgas haridusasutuste võrgu otstarbekust, tulemuslikku juhtimist läbi otstarbekas ressursikasutuse, haridusvaldkonnas töötavate juhtide, töötajate ja spetsialistide kvalifikatsiooninõuetele vastavust, pädevust ja motiveeritust. Vastavalt Põltsamaa valla arengukava 2040 juhtimise peatükile on vald eesmärgiks seadnud tagada ühtsetel juhtimis põhimõtetel toimiv ja optimaalse struktuuriga allasutuste strateegiline juhtimine ning sealjuures tegevustena kavandatud valla asutuste tegevuste optimeerimine. Arengukava hariduse peatükis on eesmärkidena fikseeritud õpilaste arvu säilitamine põhikoolis ja gümnaasiumiastmes selle suurendamine ning üheks tegevuseks eesmärkide tagamisel on kavandatud koolivõrgu tõhustamine.

Põltsamaa valla arengukavas 2040 (www.poltsamaa.ee/arengukavad) on hariduse valdkonna eesmärgiks seatud kaasaegse taristu ning turvalise, tõhustatud ja korrastatud kooli- ja alusharidusvõrguga õpikeskkond (maapiirkondades kodulähedane). Selle eesmärgi saavutamiseks on tegevustena ette nähtud koolivõrgu tõhustamine ning vajadustest lähtuva ja kaasaegse taristu, inventari ja personali tagamine.

Arengukava eesmärgiks on võimalikult otstarbekas koolivõrk ja võimalikult otstarbekas ressursside (raha, inimesed, taristu, vahendid) kasutamine, et tagada õpilase vajadustest lähtuv, kaasav, professionaalne, motiveeritud ja ühtlase tasemega õpe. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks on arengukavas kavandatud järgmised tegevused:

- koolivõrgu tõhustamine;
- tihe koostöö eri asutuste vahel, et leida igale õppurile tema arenguks parim keskkond, õpe ja vajalikud tugiteenused (sh varajasele märkamisele keskendumine);
- õpetuse kohandamine õpilasekeskseks ja elulähedaseks, sh praktilise ja kogemustel põhineva õppe osa suurendamine (mh küberkaitse, elukestev õpe, koostöö ettevõtjatega);
- spetsialistidele väärilise palga maksmine;
- vajadustest lähtuva ja kaasaegse taristu, inventari ja personali tagamine;
- formaal- ja huvihariduse loimimine.

Põltsamaa valla eelarvestrateegia 2019-2022 toob välja, et valla põhitegevuse tulem ei ole piisav laenumaksete tegemiseks ning investeringuid saab teha vaid uute laenude arvelt. Samuti on välja toodud meetmed kulude vähendamiseks, sh valla hallatavate asutuste reorganiseerimine ja valla asutuste struktuuride optimeerimine.

Haldusreformi järgselt on Rahandusministeeriumi toetatud nõustamise raames **MTÜ Revident poolt koostatud analüüs „Vallavara majandamise korraldamine ja selle võimaluste, juhtimismudeli(te) analüüs“**. Analüüsis on tehtud ettepanekud edasisteks tegevusteks valla organisatsioonide arendamisel, sh on välja toodud, et vaja on hinnata võimalust vähendada valla avalike ülesannete täitmisel organisatsioonilist mitmekesisust ja/või konsolideerida samatüübilisi ja sama rolliga organisatsioone, et tagada ülesannete täitmise parem tõhusus ja koordineerimine. Lisaks on analüüsis välja toodud, et vaja oleks kujundada organisatsioonilised lahendused (võimekuste konsolideerimine).

2020. aastal on **OÜ Cumulus Consulting** viinud läbi projekti „Jõgeva ja Põltsamaa valdade ning nende hallatavate asutuste optimaalse piirkondliku struktuuri väljatöötamine“, mille kokkuvõttena on valminud **raport „Põltsamaa Vallavalitsuse ja selle hallatavate asutuste optimaalse piirkondliku struktuuri kujundamine“**. Tegemist on analüüsiga, mis on mõeldud strateegilise tasandi otsuste alusmaterjaliks. Põhjalikult on analüüsitud Põltsamaa valla rahvastikutrende, valla asutusi ja teenuseid ning teenuste osutamiseks kasutatavat kinnisvara. Antud on soovitusi ja tehtud ettepanekuid asutuste optimaalse piirkondliku struktuuri kujundamiseks.

Analüüsist selgub, et Põltsamaa valla rahvastik kahaneb jätkuvalt ning on tõenäoline, et 2030. aastaks kahaneb rahvastik 15% ja 2040. aastaks ligi kolmandiku. Sündide arv stabiliseerub tõenäoliselt 50 sünnini aastas, lasteajaliste laste arv kahaneb 2030. aastaks umbes neljandiku võrra ning põhikooliõpilaste arvu kiire vähenemine algab umbes 10 aasta pärast. Kiiresti väheneb ka maksumaksjate arv ja osakaal rahvastikust. Senised arengud ja demograafiline perspektiiv näitavad, et Põltsamaa vald peab tegema muudatusi haridusvõrgus, kui soovitakse jätkuvalt head teenust pakkuda. Muudatuste eesmärk on tagada pädevad õpetajad, tugispetsialistid ja kaasaegne haridustaristu kõigile valla õpilastele ka tulevikus. **Analüüs on pakkunud välja järgmised haridusvõrgu arendamise lähtekohad:**

- alusharidus (lapsehoiuteenus) säilitatakse kohtadel nii kaua, kuni on nõudlust;
- 9-klassiline kool säilib lisaks Põltsamaale vähemalt Puurmanis;
- juhtimine on mõistlik Põltsamaa piirkonnas konsolideerida igal juhul, täpsem mudel sõltub võrgu põhimõttelisest lahendusest.

Cumulus Consulting OÜ kaasas projekti haridusvõrgu eksperdi Kalle Küttise, kes tõi välja järgmised põhjused Põltsamaa valla koolivõrgu ümberkorraldamiseks:

- koolivõrgu optimeerimine on aktuaalne kogu maailmas;
- Eesti koolivõrk on kujunenud nõukogude ajal agrotööstuskomplekside tingimustes ja vajab seetõttu struktuurseid muutusi;
- valla elanikkond jätkab kahanemist;
- Põltsamaa vald on keskus-tagamaa tüüpi omavalitsus, kus on selgelt üks suurem keskus; enam kui pool rahvastikust elab Põltsamaa linnas ja selle vahetul tagamaal. Valdav osa valla suurematest asustusüksustest on vähem kui 10 km kaugusel piirkondlikust keskusest Põltsamaast ning logistiliselt hästi ligipääsetav. 10-15 km areaal on teise-kolmanda kooliastme lapsele sobiv, kui omavalitsus tagab transpordikorralduse.
- koolijuhtide palk – Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukoha järgi võiks juhi palk olla 40-60% kõrgem riigi keskmisest õpetaja palgast (2019. a oli munitsipaalüldhariduskooli õpetaja keskmine töötasu 1579 eurot). Selleni ei ole võimalik jõuda, kui ei vähenda tippjuhtide arvu. 2020. aasta kümnel kuul on Põltsamaa valla koolide direktorite keskmine kuupalk olnud 1757 eurot, mis on 2019. aasta munitsipaalüldhariduskooli õpetaja keskmisest töötasust (1579 eurot) veidi üle 10% kõrgem.
- õpetajaskond vananeb ja amet ei ole populaarne, sest palk ei ole atraktiivne. Haridus- ja Teadusministeeriumi arvutuste järgi (P. Sapp) oli 2019/2020. õppaastal Põltsamaa valla koolides rakendunud 137 õpetajat, kuid rahastamisreeglite järgi on riigipoolne toetus kaetud umbes 100-le ametikohale. Kui need arvud omavahel kokku viia,

oleks võimalik õpetajate palka tõsta rohkem kui viiendiku. Loomulikult ei ole võimalik seda teha ilma koolivõrku korrastamata ja hoobilt, kuid selline mõttemäng annab suuna, milles peaks liikuma.

Ekspertettepanekud koolivõrgu korrastamiseks:

- keskharidus – jätkata gümnaasiumiharidusega Põltsamaal, kuid suuremas koostöös riigiga;
- põhiharidus – põhiharidus vallas võiks konsolideeruda Põltsamaa Ühisgümnaasiumi juhtimise alla. Kuna Puurmani piirkond on Põltsamaast kaugemal ja teda käsitletakse kohaliku keskusena, võiks esimesel etapil Puurmani Mõisakooli lasteaiaga ühendada ja käsitleda kohaliku hariduskeskusena.
- alusharidus – lasteaialaste ja lasteasutuste arvu vaadates oleks mõistlik moodustada üks lasteaed eraldi õppekohtadena.

Kalle Küttise täispikkuses eksperthinnangut Põltsamaa valla koolivõrgu kohta saab lugeda Põltsamaa valla veebilehel <https://www.poltsamaa.ee/haridusvork>.

Cumulus Consulting OÜ on teinud finantsanalüüsi Põltsamaa valla erinevate haridusvõrgu alternatiivide kohta, kus vastavalt alternatiivile võib juhtimise, õppetöö, tugiteenuste ja administreerimise tööjõukulu kokkuhoid olla 641 000 - 996 000 eurot.

Haridusvõrgu ümberkorraldamist ei soovita mitte ainult kohaliku tasandi alusdokumendid ja uuringud, vaid selliseid soovitusi on leida ka **rahvusvaheliste organisatsioonide ülevaadetest Eesti haridussüsteemi kohta. OECD Eesti haridussüsteemi ressursikasutuse ülevaate** olulisematest soovitustest (dokument on kättesaadav veebiaadressil https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016_9789264251731-en) tuuakse välja, et koolivõrgu konsolideerimine kogu Eestis on esmatähtis põhjusel, et koolivõrk ei ole kohanenud demograafiliste muutustega. Kuigi õpilaste arv on märkimisväärselt vähenenud, ei ole sellega koos muutunud õpetajate arv ja koolivõrk. Põltsamaa valla kohta on see väide täiesti paikapidav.

4. Huvigruppide kaasamine Põltsamaa valla haridusvõrgu ümberkorraldamisse

Tulenevalt eeltoodud põhjustest asuti 2020. aasta kevadel tegema ettevalmistusi Põltsamaa valla haridusvõrgu ümberkorraldamiseks, kaasates protsessi erinevad huvigrupid.

15. juunil 2020 toimus koolijuhtide, volikogu hariduskomisjoni ja vallavalitsuse ametnike ajurünnak koolivõrgu ümberkorraldamise võimaluste leidmiseks. Toodi välja 10 erinevat alternatiivi, millest neli valiti konsultatsioonifirma poolt välja laiemal ringil arutamiseks. Koosolekul tutvustati ka haridusvõrgu ümberkorraldamise ajakava. Ajakava on koostatud nii, et eeldatavalt detsembris 2020 võetakse otsus haridusvõrgu ümberkorraldamisest Põltsamaa Vallavolikogu poolt vastu. Ümberkorraldatud haridusvõrk alustab tööd eeldatavalt 1. septembril 2021.

Info jagamiseks ja elanike teavitamiseks seati Põltsamaa valla veebilehel sisse eraldi haridusvõrgu ümberkorraldamise tegevusi ja materjale tutvustav lehekülg <https://www.poltsamaa.ee/haridusvork>. Leheküljel on kättesaadav ümberkorralduste ajakava, materjalid ning seda täiendatakse pidevalt asjakohase teabega. Kõik avalikult toimunud ajurünnakud, koosolekud, kohtumised erinevate osapooltega jms on kajastatud uudisena valla veebilehel ja *Facebookis* Põltsamaa valla sotsiaalmeediakontol.

29. juunil 2020 toimus Põltsamaa kultuurikeskuses väljavalitud alternatiivide tutvustamine haridusasutuste juhtidele, õpetajatele, õpilasesinduste ja hoolekogude esindajatele. Rühmatöödena kaardistati kõigi nelja alternatiivi plussid ja miinused.

OÜ Cumulus Consulting ekspert Kalle Küttis koostas Põltsamaa valla haridusvõrgu kohta eksperthinnangu, mis avaldati Põltsamaa valla veebilehel www.poltsamaa.ee/haridusvork 27. augustil 2020.

11. augustil ja 2. septembril 2020 arutas volikogu hariduskomisjon, kui haridusvõrgu ümberkorraldamist juhtiv komisjon, kõiki nelja haridusvõrgu ümberkorraldamise alternatiivi ning tegi ettepaneku välistada alternatiivi, mis jätaks praeguse valla haridusvõrgu muutmata. Ülejäänud kolme alternatiivi osas kaaluti läbi plussid ja miinused ning otsustati avalikkusele esitada kolm alternatiivi (hariduskomisjoni protokoll nr 10 lisa, registreeritud dokumendiregistris 17. augustil 2020 nr 1-5.1/2020/10 all). Komisjoni seisukohad on fikseeritud hariduskomisjoni protokollides, mis on kättesaadavad Põltsamaa valla dokumendiregistris (protokoll nr 10, registreeritud dokumendiregistris 17. augustil 2020 nr 1-5.1/2020/10 all; protokoll nr 11, registreeritud dokumendiregistris 9. septembril 2020 nr 1-5.1/2020/11 all).

Haridusvõrgu ümberkorraldamise alternatiivid koos plusside ja miinustega avaldati Põltsamaa valla veebilehel www.poltsamaa.ee/haridusvork 7. septembril 2020. Samuti avaldati valla veebilehel teade, et ettepanekuid haridusvõrgu ümberkorraldamiseks oodatakse hiljemalt 11. oktoobriks 2020 kirjalikult Põltsamaa Vallavalitsuse e-posti aadressil info@poltsamaa.ee.

ALTERNATIIV NR 1

- Liidetakse Puurmani Mõisakool ja Puurmani Lasteaed Siilipesa.
- Ülejäänud koolidest jääb alles üks kool Põltsamaale, mis pakub haridust 1.-12. klassini. Esku-Kamari Kool, Pisisaare Algkool, Aidu Lasteaed-Algkool, Adavere Põhikool, Lustivere Põhikool suletakse.
- Adavere Põhikooli lasteaiast, Aidu Lasteaed-Algkooli lasteaiast, Esku-Kamari Kooli lasteaiast, Lustivere Põhikooli lasteaiast, Pisisaare Algkooli lasteaiast, Põltsamaa Lasteaiast Tõruke ja Põltsamaa lasteaiast MARI moodustatakse üks lasteaed. Õppekohad jäävad vastavalt vajadusele Pisisaarde, Vägariisse, Adaverre, Lustiverre ja Eskusse. Lasteaia õppekohtades avatakse rühmi vastavalt vajadusele.

Alternatiivi plussid

- Annab suurima rahalise kokkuhoiu;
- Võimaldab suunata rohkem raha hariduse arendamiseks ning õpetajate ja tugipersonali (sh eripedagoogid, logopeedid) palkadeks;
- Võimaldab kõige efektiivsemalt kasutada inimressursi;
- Võimaldab vältida liitklasse;
- Loob suuremad võimalused pakkuda kvaliteetseid tugiteenuseid;
- Aitab kokku hoida juhtimiskulusid;
- Tagab senisest ühtlasema õpetamise sisu.

Alternatiivi miinused

- Kõigile õpilastele ei sobi suur kool;
- Väheneb lastevanemate valikuvõimalus;
- Kooli sulgemine on kogukonnale emotsionaalselt raske;
- Osadel õpilastel kaob võimalus kodu lähedal õppida;
- Suureneb sõltuvus transpordist ja taristust (kergliiklusteed);
- Väheneb personaalne lähenemine õpilasele;
- Aidu Lasteaed-Algkooli kooliosa sulgemisel liiguvad lapsed pigem Jõgeva poole kooli.

ALTERNATIIV NR 2

- Liidetakse Puurmani Mõisakool ja Puurmani Lasteaed Siilipesa.
- Ülejäänud koolidest jääb alles üks kool, millel on kaks õppekohta: Põltsamaal 1.-12. klass ja Adaveres 1.-9. klass. Esku-Kamari Kool, Pisisaare Algkool, Aidu Lasteaed-Algkool, Lustivere Põhikool suletakse.
- Adavere Põhikooli lasteaiast, Aidu Lasteaed-Algkooli lasteaiast, Esku-Kamari Kooli lasteaiast, Lustivere Põhikooli lasteaiast, Pisisaare Algkooli lasteaiast, Põltsamaa Lasteaiast Tõruke ja Põltsamaa lasteaiast MARI moodustatakse üks lasteaed. Õppekohad jäävad vastavalt vajadusele Pisisaarde, Vägariisse, Adaverre, Lustiverre ja Eskusse. Lasteaia õppekohtades avatakse rühmi vastavalt vajadusele.

Alternatiivi plussid

- Annab senisega võrreldes arvestava rahalise kokkuhoiu;
- Võimaldab suunata rohkem raha hariduse arendamiseks ning õpetajate ja tugipersonali (sh eripedagoogid, logopeedid) palkadeks;

- Tuge vajavatel lastel on võimalik õppida Põltsamaa lähedal väiksemas koolis;
- Lastevanematele jääb valikuvõimalus otsustada suurema ja väiksema kooli vahel;
- Võimaldab senisest efektiivsemalt kasutada inimressursi;
- Aitab kokku hoida juhtimiskulusid;
- Tagab senisest ühtlasema õpetamise sisu;
- Adavere kool on hiljuti renoveeritud ja parima taristuga (täismõõtmetes spordisaaliga, väliväljakutega, kaasaegse tehnoloogia- ja tööõpetuse klassiga) Põltsamaa ümbruskonna kool.

Alternatiivi miinused

- Osadel õpilastel kaob võimalus kodu lähedal õppida;
- Senisega võrreldes väheneb lastevanemate valikuvõimalus;
- Suureneb sõltuvus transpordist ja taristust (kergliiklusteed);
- Väheneb personaalne lähenemine õpilasele;
- Kooli sulgemine on kogukonnale emotsionaalselt raske;
- Aidu Lasteaed-Algkooli kooliosa sulgemisel liiguvad lapsed pigem Jõgeva poole kooli.

ALTERNATIIV NR 3

- Liidetakse Puurmani Mõisakool ja Puurmani Lasteaed Siilipesa.
- Ülejäänud koolidest jääb alles üks kool, millel on kolm õppekohta: Põltsamaal 1.-12. klass, Adaveres 1.-9. klass ja Lustiveres 1.-6. klass. Esku-Kamari Kool, Pisisaare Algkool, Aidu Lasteaed-Algkool suletakse.
- Adavere Põhikooli lasteaiast, Aidu Lasteaed-Algkooli lasteaiast, Esku-Kamari Kooli lasteaiast, Lustivere Põhikooli lasteaiast, Pisisaare Algkooli lasteaiast, Põltsamaa Lasteaiast Tõruke ja Põltsamaa lasteaiast MARI moodustatakse üks lasteaed. Õppekohad jäävad vastavalt vajadusele Pisisaarde, Vägariisse, Adaverre, Lustiverre ja Eskusse. Lasteaia õppekohtades avatakse rühmi vastavalt vajadusele.

Alternatiivi plussid

- Pakutud alternatiividest on reform eeldatavalt kõige valutum;
- Lastevanematele jääb valikuvõimalus valida kolme kooli vahel;
- Tuge vajavatel lastel säilib võimalus õppida väiksemas koolis ja väiksemas koolikeskkonnas;
- Võimaldab senisest efektiivsemalt kasutada inimressursi;
- Aitab kokku hoida juhtimiskulusid;
- Tagab senisest ühtlasema õpetamise sisu.

Alternatiivi miinused

- Pakutud alternatiividest annab kõige väiksema rahalise kokkuhoiu;
- Sõltumine transpordist ja taristust (kergliiklusteed);
- Senisega võrreldes väheneb lastevanemate valikuvõimalus;
- Suureneb sõltuvus transpordist ja taristust (kergliiklusteed);
- Mõne lapse puhul väheneb personaalne lähenemine;
- Jäävad liitklassid;
- Kooli sulgemine on kogukonnale emotsionaalselt raske;
- Aidu Lasteaed-Algkooli kooliosa sulgemisel liiguvad lapsed pigem Jõgeva poole kooli;
- Lustivere Põhikoolis puudub töö- ja tehnoloogiaõpetuse klass, jääb vajadus laste transportimiseks Põltsamaale või Adaverre.

23. septembril 2020 toimus Põltsamaa kultuurikeskuses haridusvõrgu alternatiivide avalik tutvustamine, kus OÜ Cumulus Consulting OÜ konsultant Mihkel Laan andis ülevaate Põltsamaa valla üldistest rahvastikutrendidest ja haridusvõrgu kolmest alternatiivist. Koosolekust tehti ülekande internetis ja salvestus ning esitletud materjalid on kättesaadavad Põltsamaa valla veebilehel <https://www.poltsamaa.ee/haridusvork>. Koosolek oli avalik, oodatud olid kõik asjast huvitatud. Ametlikud kutsed saadeti Põltsamaa valla dokumendiregistri kaudu koolide ja lasteaedade hoolekogudele ning õpilasesindustele (kutse registreeritud dokumendiregistris 11. septembril 2020 nr 10-3/2020/1528-1 all). Kutses anti hoolekogudele ja õpilasesindustele ka teada, et arvamusi ja ettepanekuid haridusvõrgu ümberkorraldamise kohta oodatakse kuni 11. oktoobrini 2020.

Tähtaegselt laekus Põltsamaa vallavalitsusele 11 ettepanekut, mis on registreeritud Põltsamaa valla dokumendiregistris 9. septembril 2020 nr 10-3/202071483-1, 14. septembril 2020 nr 10-3/2020/1536-1, 5. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1682-1, 7. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1693-1, 9. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1711-1, 9. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1719-1, 12. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1724-1, 12. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1725-1, 12. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1726-1, 12. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1727-1 ja 12. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1728-1 all. Põhjusel, et 11. oktoober 2020 oli pühapäev, loeti õigeaegselt saabunud ettepanekuteks ka 12. oktoobril 2020 saabunud ettepanekud. Hilinenult saabus üks ettepanek, mis on registreeritud dokumendiregistris 14. oktoobril 2020 nr 10-3/2020/1755-1 all. Üks ettepanek saabus suuliselt.

Põltsamaa Vallavolikogu alatine hariduskomisjon kaalus oma 14. oktoobri 2020 koosolekul kõiki ettepanekuid ja võttis need kas arvesse või lükkas tagasi. Hariduskomisjoni protokoll koos lisaga ettepaneku arvestamise või mitteamvestamise kohta on registreeritud dokumendiregistris 22. oktoobril 2020 nr 1-5.1/2020/13 all.

Arvesse võeti Aidu Lasteaed-Algkooli ja Reet Alevi ettepanek Aidu Lasteaed-Algkooli alles jätmiseks, et jälgida, kas tööstusettevõtete laiendamine piirkonnas avaldab elanikkonnale mõju (elanikkond suureneb). Arvesse ei võetud ettepanekuid, kus oli avaldatud soovi mitte sulgeda Pisisaare Algkooli kooliosa, jätta Lustivere Põhikool 9-klassiliseks, jätta Adaveres Põhikooli kooliosa ja lasteaed lahutamata, luua Põltsamaa valla põhikool, lahutada Põltsamaa Ühisgümnaasiumi gümnaasiumiosa ja anda see Jõgevamaa Gümnaasiumi koosseisu. Neid ettepanekuid ei arvestatud, sest lähevad vastuollu haridusvõrgu korrastamise üldiste põhimõtetega nagu majandusliku kokkuhoiu taotlemine, ühe õppekohtadega kooli ja ühe õppekohtadega lasteaia moodustamine. Arvesse ei võetud ka ettepanekuid, mis puudutasid haridusvõrgu korrastamise korralduslikku poolt, sest küsimused lahendatakse protsessi käigus edaspidi.

LÕPLIK ALTERNATIIV

Põltsamaa Vallavolikogu alatine hariduskomisjoni 14. oktoobri 2020 protokollis on fikseeritud ka komisjoni lõplik ettepanek Põltsamaa valla haridusvõrgu ümberkorraldamise kohta. Hariduskomisjoni ettepanek Põltsamaa valla koolivõrgu ümberkorraldamiseks põhjendab eelistatud alternatiivi järgmiselt:

1) Liita Puurmani Mõisakool ja Puurmani Lasteaed Siilipesa.

Puurmani piirkonnas moodustavad hariduse andmises Puurmani Lasteaed Siilipesa ja Puurmani Mõisakool ühtse terviku, sellest tulenevalt on kahe asutuse liitmine loogiline ja vajalik samm. Ühtse asutusena tegutsedes on paremini ja tõhusamalt tagatud vahendite kättesaadavus nii koolikui ka lasteaiastele, ressursi mõistlikum jagamine ja personali tõhusam kasutamine. Samuti on liitmine oluline arengukava eesmärgi täitmiseks ning arvestab Puurmani aleviku kaugusega Põltsamaa linnast. Cumulus Consulting OÜ analüüs toob välja, et ainult Puurmani alevik kui valla suuruselt teine asula jääb Põltsamaa toimepiirkonnast välja. Arvesse on võetud ka OECD Eesti haridussüsteemi ressursikasutuse esitatud soovitus, et lasteaedu tuleks ühendada koolidega. Täpsemalt on kooli ja lasteaia liitmise põhjuseid selgitatud punktis 5.3.1.

Võimalik rahaline kokkuhoid tekib juhtimise ümberkorraldamisest ja lasteaias rühmapersonali 1+1+1 (õpetaja + assistent + abi) süsteemile üleviimisest (3 rühma, igas rühmas 2 õpetajat ja 1 abi).

2) Ülejäänud koolid liita üheks kooliks, millel on järgmised õppekohad: Põltsamaal 1.-12. klass, Adaveres 1.-9. klass, Lustiveres 1.-3. klass, Vägaris 1.-3. klass (sh 2021/2022. õppeaastal 1.-4. klass, kuna 4. klassi saab lõpetada kooli suurim, 7 õpilasega klass). Esku ja Pisisaare tegevuskohtades õppetöö läbiviimine lõpetatakse.

Pärast koolivõrgu ümberkorraldamist jätkub õppetöö Põltsamaa Ühisgümnaasiumi poolt läbiviiduna mitmes tegutsemiskohas. Üks kool õppekohtadega annab võimaluse parimaks ressurside kasutamiseks (raha, inimesed, taristu, vahendid), ühine juhtimine tagab ühtlase õppekvaliteedi. Samuti saab vähendada juhtimistasandi ning haridusväliste tugitöötajate (nt

sekretär, raamatukoguhoidja jt) arvu. Tekib võimalus vältida osaliste ametikohtade teket, mida on praegu väikestes asutustes palju. Põltsamaa valla koolides on kokku praegu kokku 94,65 õpetaja ametikohta, millel töötab 120 inimest. Võimalus on riigilt saadava haridustoetuse efektiivsemaks kasutamiseks. Samuti annab klasside täituvuse parandamine kokkuhoidu ning on võimalik maksta õpetajatele miinimumpalgast kõrgemat palka. Põltsamaa valla koolide õpetajate vanuseline jaotus on järjest enam kaldu vanemaaliste õpetajate poole. 60-aastaseid ja vanemaid pedagooge oli 2019/2020. õppeaastal 23%, 50-59-aastaseid 33%, 40-49-aastaseid 20%, 30-39-aastaseid 19% ja nooremaid kui 30 kõigest 5%. Lähiaastatel tekib probleem uute õpetajate leidmisega. Suure, tugeva ning jätkusuutliku kooli ning konkurentsivõimelise palga saamise võimalus seab meid paremasse olukorda õpetajate leidmisel. Samuti on parem võimalus leida tugispetsialiste, kui on võimalus pakkuda täiskohaga tööd ja motiveerivat palka.

Õpilase vajadused on kooli tegevuste vaates esikohal ning õpikeskkond ja õpe peab eelkõige vastama nende vajadustele. Eelpool nimetatud kooliosade liitmine Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga ning kooli õppekohtadega kaetus valla lõikes tagab õpilastele kvaliteetse koolikeskkonna, võimaluse vajadusel õppida väiksemas koolikeskkonnas ning areneda igakülgset, saades osa ka kvaliteetsest huviharidusest. Transpordivõrku täiendatakse koostöös Jõgevamaa Ühistranspordikeskusega ümber nii, et õpilased jõuaksid kooli ja koju mõistliku ajaga ning jala käidava koolitee pikkus ei oleks pikem kui 3 km (sotsiaalministri 27. märtsi 2001 määruse nr 36 „Tervisekaitsenõuded kooli päevakavale ja õppekorraldusele“ § 7 lg 1).

Võimalik rahaline kokkuhoid: õppekohtade sulgemine ja ümberkorraldamine võib anda rahalist kokkuhoidu pedagoogilise ja tugipersonali töökohtadelt umbes 370 000 eurot. Juhtimise ja administreerimise ümberkorraldamine võib anda lisakokkuhoidu.

3) Adaverre Põhikooli lasteaiast, Aidu Lasteaed-Algkooli lasteaiast, Esku-Kamari Kooli lasteaiast, Lustivere Põhikooli lasteaiast, Pisisaare Algkooli lasteaiast, Põltsamaa Lasteaiast Tõruke ja Põltsamaa lasteaiast MARI moodustatakse üks lasteaed. Õppekohad jäävad Pisisaarde, Vägärisse, Adaverre, Lustiverre ja Eskusse. Lasteaia õppekohtades avatakse rühmi vastavalt vajadusele.

Vastavalt senistele suundumustele ja hariduskomisjoni ettepanekule on eesmärgiks Põltsamaa linna ja selle ümbruse lastele alushariduse andmiseks asutada uus Põltsamaa valla hallatav asutus "Põltsamaa Valla Lasteaed" õppekohtadega Adaveres, Eskus, Lustiveres, Pisisaares, Põltsamaal ja Vägäris ning sulgeda seni alusharidust andvad valla haridusasutused.

Põhjaliku haridusvõrgu ümberkorraldamise käigus, kus liidetakse kõik Põltsamaal ja Põltsamaa ümbruses tegutsevad koolid ühiseks õppekohtadega kooliks, on sama põhimõtet järgides mõistlik moodustada Põltsamaa ümbruses ka üks õppekohtadega lasteaed. Hariduskomisjoni eestvedamisel on kaalutud lasteaedades praeguse lasteaiati väga erineva rühmapersonali süsteemi ühtlustamist. Uue lasteaia moodustamine võimaldab üle minna 1+1+1 (õpetaja + assistent + õpetaja abi) süsteemile ja ühtlustada ka tugisüsteemid.

Võimalik rahaline kokkuhoid: 1+1+1 (õpetaja + assistent + õpetaja abi) süsteemile üleminekul umbes 150 000 eurot ning juhtimise ja administratiivpersonali ümberkorraldamine võib anda samuti kokkuhoidu.

Lõpliku alternatiivi üldised plussid ja miinused:

Alternatiivi plussid

- Võimaldab suunata rohkem raha hariduse arendamiseks ning õpetajate ja tugipersonali (sh eripedagoogid, logopeedid) palkadeks;
- Loob suuremad võimalused pakkuda kvaliteetseid tugiteenuseid;
- Aitab kokku hoida juhtimiskulusid;
- Tagab senisest ühtlasema õpetamise sisu;
- Tuge vajavatel lastel on võimalik õppida Põltsamaa lähedal väiksemas koolis;
- Lastevanematele jääb valikuvõimalus otsustada suurema ja väiksema kooli vahel.

Alternatiivi miinused

- Kooli sulgemine on kogukonnale emotsionaalselt raske;
- Osadel õpilastel kaob võimalus kodu lähedal õppida;

- Suureneb sõltuvus transpordist ja taristust (kergliiklusteed);
- Senisega võrreldes väheneb lastevanemate valikuvõimalus.

Sobitades ümberkorralduste pilti Cumulus Consulting OÜ eksperdi Kalle Küttise hinnangut Põltsamaa valla haridusvõrgule, on täies mahus võetud arvesse soovitus moodustada üks õppekohtadega lasteaed Põltsamaa ümbruses, samuti liita Puurmani Lasteaed Siilipesa ja Puurmani Mõisakool, et tekiks kohalik hariduskeskus. Puurmani Lasteaed Siilipesa ja Puurmani Mõisakooli liitmine Põltsamaa ümbruse asutustega ei ole mõistlik, arvestades Puurmani piirkonna kaugust Põltsamaast. Soovitusi ei ole täies mahus arvesse võetud Põltsamaa linna ümbruses olevate koolide õppekohtade puhul.

Haridusvõrgu ümberkorraldamise eesmärgiks ei saa olla **säästmine**, vaid õppe kvaliteedi tõstmine (https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016_9789264251731-en), kuid paraku võib ka kehvas seisus taristu tekitada õpikeskonna loomisel probleeme. Nii on Cumulus Consulting OÜ analüüsiraportis hinnatud amortiseerunuks Esku koolihoone, Puurmani Lasteaed Siilipesa, Põltsamaa Lasteaed Tõruke, Põltsamaa Muusikakool, Põltsamaa Ühisgümnaasiumi tööõpetuse maja ja õpilaskodu (ühiselamu). Seetõttu tuleb vallal valida, mida korrastada ja kust leida selleks vahendeid. Haridusvõrgu ümberkorraldamisel on oluline, et amortiseerunud kinnisvara saaks kasutusest välja arvata või leida vahendeid selle korrastamiseks.

Ümberkorraldusega saavutatakse majanduslik kokkuhoid. Vastavalt hariduskomisjoni protokollile on nende poolt välja pakutud ettepanek kõige sarnasem Cumulus Consulting OÜ finantsanalüüsi alternatiivile nr 3, mille puhul eeldatav juhtimise, õppetöö, tugiteenuste ja administreerimise tööjõukulu kokkuhoid võib olla 485 000 eurot ja koondkokkuhoid 505 000 eurot.

Volikogu otsuse „Põltsamaa valla haridusasutuste ümberkorraldamine“ vastuvõtmiseks nähti ette kaks lugemist: eelnõu kahe lugemise vahelisel ajal tutvustatakse volikogu poolt heakskiidetud eelnõud haridusasutuste hoolekogudele, õpilasesindustele, koolitöötajatele ja kogukondadele ning selgitatakse välja nende arvamus otsuse eelnõu kohta, teiseks lugemiseks täiendatakse otsuse seletuskirja eelnõu kohta esitatud arvamusi ja ettepanekuid ning nende arvestamise või mitteamvestamise põhjendusi sisaldava osaga.

Põltsamaa Vallavolikogu otsuse eelnõu nr 1-4.2/2020/533 läbis esimese lugemise Põltsamaa Vallavolikogu 19. novembri 2020 istungil, kus pärast eelnõu tutvustamist otsustati lugeda eelnõu esimene lugemine lõppenuks ja vallavalitsusele tehti ülesandeks edastada eelnõu haridusasutuste hoolekogudele ja õpilasesindustele arvamus andmiseks ning ettepanekute esitamiseks. Arvamuste ning ettepanekute esitamise tähtajaks määrati 4. detsember 2020.

Põltsamaa Vallavalitsus saatis 23. novembril 2020 kirja valla haridusasutuste hoolekogudele (kiri nr 10-3/2020/1992-1) ja õpilasesindustele (kiri nr 10-3/2020/1993-1), selgitades lühidalt haridusvõrgu ümberkorraldamise otsuse eelnõu sisu ning küsides arvamust eelnõu kohta 4. detsembriks 2020 Põltsamaa Vallavalitsuse e-posti aadressile info@poltsamaa.ee. Kirjadele oli lisatud haridusvõrgu ümberkorraldamise eelnõu ja seletuskiri.

30. novembril 2020 toimus veebikoosolek, kus tutvustati haridusvõrgu eelnõud laiemale ringile. Koolide ja lasteaedade hoolekogudele ning õpilasesindustele teatati koosoleku toimumisest kirja teel (23.11.2020 kirjad nr 10-3/2020/1992-1 ja 1993-1). Koosolekul esitletud materjalid on kättesaadavad veebiaadressil www.poltsamaa.ee/haridusvork.

Vallavolikogu ja vallavalitsuse esindajad olid valmis osalema haridusasutuste hoolekogude koosolekul. Hoolekogu esindajate kutsel osaletigi veebiülekande teel 25. novembril 2020 Lustivere Põhikooli hoolekogu koosolekul ja 2. detsembril 2020 Esku-Kamari Kooli hoolekogu koosolekul.

Arvamused haridusvõrgu ümberkorraldamise eelnõu kohta saabusid kõigilt hoolekogudelt: Adavere Põhikooli hoolekogu (registreeritud 03.12.2020 nr 10-3/2020/1992-4), Aidu Lasteaed-Algkooli hoolekogu (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/1992-9), Esku-Kamari Kooli

hoolekogu (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/1992-5), Lustivere Põhikooli hoolekogu (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/1992-10), Pisisaare Algkooli hoolekogu (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/1992-11), Puurmani Mõisakooli hoolekogu (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/1992-8), Põltsamaa Ühisgümnaasiumi hoolekogu (registreeritud 03.12.2020 nr 10-3/2020/1992-3), Puurmani Lasteaed Siilipesa hoolekogu (registreeritud 02.12.2020 nr 10-3/2020/1992-2), Lasteaed MARI hoolekogu (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/1992-7) ja Põltsamaa Lasteaed Tõruke hoolekogu (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/1992-6).

Arvamused esitasid ka kõik õpilasesindused: Adavere Põhikooli õpilasesindus (registreeritud 02.12.2020 nr 10-3/2020/1993-2), Lustivere Põhikooli õpilasesindus (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/1993-4), Puurmani Mõisakooli õpilasesindus (registreeritud 07.12.2020 nr 10-3/2020/1993-5, saabus tehnilistel põhjustel hilinemisega) ja Põltsamaa Ühisgümnaasiumi õpilasesindus (registreeritud 03.12.2020 nr 10-3/2020/1993-3).

Lisaks seaduse järgi nõutavatele arvamustele esitasid ettepanekuid veel Põltsamaa Vallavalitsuse sotsiaalosakond (registreeritud 42.12.2020 nr 10-3/2020/2077-1), Annika Kreitsman (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/2076-1), Lasteaed MARI pedagoogiline nõukogu (registreeritud 04.12.2020 nr 10-3/2020/2075-1), Põltsamaa Lasteaed Tõruke pedagoogiline nõukogu (registreeritud 03.12.2020 nr 10-3/2020/2073-1) ja SOS Lasteküla Eesti Ühing (registreeritud 12.11.2020 nr 10-3/2020/2051-1). Kokku laekus 19 arvamust ja ettepanekut.

Põltsamaa Vallavalitsuse hariduskomisjon kaalus oma 8. detsembri 2020 koosolekul kõiki esitatud arvamusi ja ettepanekuid ning võttis need kas arvesse või lükkas tagasi. Hariduskomisjoni protokoll koos lisaga arvamuse/ettepaneku arvestamise või mittearvestamise kohta on registreeritud dokumendiregistris 10. detsembril 2020 nr 1-5.1/2020/15 all.

Arvesse võeti Lustivere Põhikooli hoolekogu, Lustivere Põhikooli õpilasesinduse, Põltsamaa Vallavalitsuse sotsiaalosakonna ja SOS Eesti Ühingu ettepanekud jätkata Lustivere Põhikoolis alates 1. septembrist 2020 I ja II kooliastmes ning lisada klausel, et 2021/2022. õppeaastal 7. klassi ei avata, 8. ja 9. klassis käivad õpilased saavad põhihariduse omandada Lustivere õppekohas. Alates 1. septembrist 2023 toimub Lustivere õppekohas õpetamine ainult I ja II kooliastmes. Ettepanekuid arvestati, sest Lustivere Põhikool on senini pakkunud tõhusat tuge rahulikumat koolikeskkonda vajavatele õpilastele ja nende koolivahetus oleks enne põhihariduse omandamist raske. Algses eelnõus oli ette nähtud Lustivere õppekohas säilitada ainult I kooliaste, kuid võttes arvesse kohaliku kogukonna arvamust, on mõistlik säilitada ka II kooliaste.

Arvesse ei võetud ettepanekuid, kus sooviti, et lasteaiaid ei läheks üle rühmapersonali 1 + 1 + 1 mudelile (õpetaja + assistent + õpetaja abi). Ettepanek lükati tagasi, sest Põltsamaa valla lasteaedade töökorraldus vajab ühtlustamist (kasutusel erinevad mudelid rühma töö korraldamisel) ning 1 + 1 + 1 mudel on lapsesõbralik ja kulutõhus. Osades Põltsamaa valla lasteaiaühendustes on sarnane süsteem, mille üks positiivne pool on see, et meeskonnas on paigas täpsed rollid ja vastus, mis toetab lapse arendamist. Rühmapersonali tegutsemine ühtse meeskonnana tagab lastele parima õppe- ja kasvukeskkonna, lihtsam on korraldada grupitegevusi, käia väljasõitudel ja tagada jõudmine iga lapseni õppimise ajal.

Samuti lükati tagasi ettepanekud, kus sooviti, et oodataks Põltsamaa Valla Lasteaia asutamisega Põltsamaa uue lasteaiahoone valmimiseni (täpne valmimisaeg teadmata) ning ettepanek mitte asutada Põltsamaa Valla Lasteaeda ning liita praegused lasteaiaosad Põltsamaa Lasteaia Tõruke külge. Tagasilükkamise põhjuseks on Põltsamaa valla lasteaedade tegevuse ühtlustamine ning uue lasteaiahoone ootamine ei ole põhjenduseks ümberkorraldustega viivitamiseks.

Arvamuste ja ettepanekute hulgas oli välja toodud mitmeid küsimusi ja ära märkimisi teemade kohta, mis leiavad lahendamist ümberkorralduste järgmises etapis ning käsitlevad praktilist ja korralduslikku poolt (nt transpordikorraldus, õppekohtade nimed). Osa nendest on lisatud tabelisse seletuskirja punktis 6, kus on kirjeldatud haridusvõrgu ümberkorraldamise edasisi tegevusi.

5. Põhjused haridusvõrgu ümberkorraldamiseks piirkondade, eelarve ja asutuste põhisel

5.1. Piirkonnapõhised ümberkorraldused

Praegu on Põltsamaa valla haridusvõrgu ümberkorraldamisel võetud põhimõtteks, et võrk korraldatakse ümber kahe piirkonna põhisel: eraldi käsitletakse Põltsamaa linna ja selle ümbrust ning Puurmani piirkonda.

Põltsamaa linna ümbruses liidetakse olemasolevate asutuste kooliosad Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga ning õppekohad jäävad Põltsamaale, Adaverre, Lustiverre ja Vägarisse. Piirkonda asutatakse uus lasteaed Põltsamaa Valla Lasteaed, millega liidetakse lasteaed-koolide lasteiaiosad ning lasteaed MARI ja Põltsamaa Lasteaed Tõruke. Põltsamaa Valla Lasteaia õppekohad hakkavad tegutsema Põltsamaal, Adaveres, Eskus, Lustiveres, Pisisaares ja Vägaris.

Puurmani piirkonnas liidetakse Puurmani Mõisakool ja Puurmani Lasteaed Siilipesa üheks asutuseks.

Põhjused piirkondlikult erinevaks lähenemiseks:

1) **Puurmani piirkond** asub Põltsamaalt piisavalt kaugel ja Puurmani piirkonnas hariduse andmise seisukohalt on mõistlikum liita lasteaed ja kool omavahel. Puurmani piirkonna tugevdamise seisukohalt on mõistlik kujundada kohalikust koolist ja lasteiaist loodav hariduskeskus tugevaks üksuseks, mis on kohapeal juhitud ja üks piirkonna identiteedi kandjatest. Puurmani piirkond ei ole nii tugevalt Põltsamaaga seotud, et vähemalt haridusvõrgu ümberkorraldamise praeguses etapis tekiks kooli või lasteiaia liitmisel teiste valla asutusega olulist lisandväärtust;

2) **Põltsamaa piirkonnas** asuvad koolid ja lasteiaiad üksteisele lähedal, suurem osa neist 8 km raadiuses ümber Põltsamaa linna. Põltsamaa piirkonna elanikkond on tugevalt Põltsamaa linnaga seotud, paljud lapsed käivad Põltsamaal huvikoolides ja juba praegu on paljud vanemad valinud seetõttu oma lastele kooliks Põltsamaa Ühisgümnaasiumi. Samuti on juba praegu paljud piirkonna lapsed Põltsamaa lasteaedades, mis annab tunnistust, et inimestele pole probleemiks, et lapsi tuleb kooli ja lasteaeda transportida. Õpirände suund on olnud juba aastaid Põltsamaa linna suunas, mida kinnitab ka Cumulus Consulting OÜ raport.

Koolid ja lasteiaiad on omavahel teinud tihedat koostööd ning osaliselt ka õppekavasid ühtlustanud, sest 6-klassiliste koolide õpilased on asunud alates 7. klassist õppima Põltsamaa Ühisgümnaasiumisse. Transpordivõrgu korraldus arvestab juba praegu sellega, et oleks võimalik sõita Põltsamaa linna kooli. Kogu Põltsamaa piirkonna haridusasutuste juhtimise koondumine Põltsamaa Valla Lasteaia ja Põltsamaa Ühisgümnaasiumi alla tagab ühtlaselt kvaliteetse juhtimise mõlemas asutuses ja kõigis õppekohtades. Samuti ühtlustatakse õppekavad, võttes arvesse õppeasutuste seniseid parimaid praktikaid ja kogemusi.

5.2. Eelarve

Ülevaade haridusasutuste eelarvetest on koostatud Cumulus Consulting OÜ raporti põhjal.

Põltsamaa valla eelarve põhitegevuse kulud on 2020. aastal 8,7 miljonit eurot. Sellest 56% moodustavad koolide ja 26% lasteaedade kulud. Tabelis 4 on näha, kuidas kulud jagunevad asutuste kaupa.

Tabel 4. Haridusasutuste eelarvekulud (Cumulus Consulting OÜ raport).

Asutus	Tööjõukulu	Majandamiskulu	sh kinnisvarakulu	Rahastus kokku	Tööjõukulude osakaal	Majandamiskulude osakaal	Kinnisvarakulude osakaal
Koolid	3 886 000	987 000	433 000	4 874 000	80%	20%	9%
Adavere Põhikool	387 000	117 000	67 000	504 000	77%	23%	13%
Aidu Lasteaed-Algkool	142 000	46 000	19 000	188 000	76%	24%	10%
Esku-Kamari Kool	168 000	60 000	44 000	227 000	74%	26%	19%
Lustivere Põhikool	447 000	81 000	39 000	528 000	85%	15%	7%
Pisisaare Algkool	176 000	53 000	19 000	229 000	77%	23%	8%
Puurmani Mõisakool	488 000	169 000	64 000	657 000	74%	26%	10%
Põltsamaa Ühisgümnaasium	2 079 000	462 000	181 000	2 541 000	82%	18%	7%
Põltsamaa ÜG õpilaskodu	22 000	18 000	18 000	40 000	55%	45%	45%
Lasteaiad	2 042 000	262 000	90 000	2 303 000	89%	11%	4%
Adavere Põhikool	112 000	8 000	0	120 000	93%	7%	0%
Aidu Lasteaed-Algkool	73 000	4 000	0	77 000	95%	5%	0%
Esku-Kamari Kool	164 000	11 000	0	175 000	94%	6%	0%

Valla lasteaedade õppetöoga seotud personali palgafond on 1,84 miljonit eurot (104,6 töökohta). Valla koolide õppetöoga seotud personali palgafond on 2,82 miljonit (141 töökohta).

Lasteaedades on õpetajate ja õpetajate abide töötasud ühtlustatud, kooliõpetajate töötasud on üldjuhul Põltsamaa Ühisgümnaasiumis kõrgemad.

Riigieelarve toetusfondi eraldis üldhariduskoolide pidamiseks on 2020. aastal 2,7 miljonit eurot (toetusfond), seega valla otsesed kulud koolide pidamisele on u 2,1 miljonit eurot. Toetusfondi eraldisest moodustab valdava osa põhikooliõpetajate töötasu toetus (2,2 miljonit). Omavalitsusel on vabadus jaotada toetusfondi vahendid asutuste vahel vastavalt vajadusele ja nii on Põltsamaa vald ka teinud. Jagades toetusfondi eraldise asutuste lõikes vastavalt õpilaste arvule koolis, on näha, et õpilase põhises vaates toimub Põltsamaa Ühisgümnaasiumi vahendite ümberjagamine mahus u 360 tuhat eurot. Kogusummas enim läheb see Lustivere ja Adavere kooli pidamiseks, õpilase kohta enam lisaks nimetatud kahele veel ka Pisisaare ja Esku-Kamari kooli pidamiseks (tabel 5).

Tabel 5. Toetusfondi 2020. aasta eraldise arvestuslik jaotus koolides õpilaste arvu alusel (Cumulus Consulting OÜ).

Asutus	Õpetajate töötasu	Juhtimine	Koolitus	Õppekirjandus	Koolilõuna	Tugi	Kokku	Jaotus 2020 eelarves	Vahe	Õpilase kohta
Põltsamaa ÜG põhikool	1 323 000	77 000	10 000	30 000	93 000	95 000	1 628 000	1 308 000	320 000	602
Põltsamaa ÜG gümnaasium	283 000	21 000	3 000	8 000	26 000	0	340 000	300 000	40 000	274
Puurmani Mõisakool	204 000	12 000	2 000	5 000	14 000	15 000	251 000	329 000	-78 000	-951
Adavere Põhikool	109 000	6 000	1 000	3 000	8 000	8 000	135 000	236 000	-102 000	-2 318
Aidu Lasteaed-Algkool	47 000	3 000	0	1 000	3 000	3 000	58 000	65 000	-6 000	-316
Esku-Kamari Kool	45 000	3 000	0	1 000	3 000	3 000	55 000	74 000	-19 000	-1 056
Lustivere Põhikool	159 000	9 000	1 000	4 000	11 000	11 000	196 000	328 000	-133 000	-2 078
Pisisaare Algkool	37 000	2 000	0	1 000	3 000	3 000	46 000	68 000	-22 000	-1 467
Kokku	2 207 000	133 000	18 000	52 000	161 000	138 000	2 709 000	2 709 000	0	

Toetusfondi rahastus palgakuludeks (juhtkond, õpetajad, tugispetsialistid) ei kata asutuste koosseisude ja palgaandmete alusel arvestatud vastavaid kulusid, puudujääk on u 254 tuhat eurot. Sealhulgas ületavad tegelikud juhtimiskulud toetusfondi eraldist 55 tuhande, õpetajate töötasud 20 tuhande ja tugispetsialistide töötasud 179 tuhande euro võrra. Põhiosa juhtimiskuludest on seotud koolitegevusega, lasteaed-koolides on laste ja rühmade arv väike. Seega on asutuste kulud suured (sh asutusi on liiga palju) ja neid kaetakse vallaeelarvest, kuigi saaks teisiti.

5.3. Asutusepõhised ümberkorraldused

5.3.1. Puurmani Lasteaed Siilipesa liidetakse 1. septembrist 2021 Puurmani Mõisakooliga. Puurmani Mõisakool on Puurmani Lasteaed Siilipesa õigusjärglane. 31. augustil 2021 lõpetab Puurmani Lasteaed Siilipesa tegevuse iseseisva asutusena.

Puurmani Mõisakooli õpilaste arv oli 2017/2018. õppeaastal 79, 2018/2019. õppeaastal 82, 2019/2020. õppeaastal 82 ja 2020/2021. õppeaastal on 79. Õpilaste arv on olnud langustrendis

rohkem kui 15 aastat (230 õpilasel 2004/2005. õppeaastal 79 õpilaseni 2020/2021. õppeaastal). Tuleb silmas pidada, et vahepeal on suletud Puurmani kooli gümnaasiumiosa õpilaste vähesuse tõttu. Viimastel aastatel on õpilaste arv olnud küllaltki püsiv. Põhjendatud on, et Puurmani Mõisakool jätkab 9-klassilise põhikoolina, sest piirkond asub Põltsamaalt kaugel ja seetõttu on õigustatud põhihariduse omandamise võimalus kohapeal. Puurmani Lasteaias Siilipesa on viimasel kolmel õppeaastal 36-49 last. Käesoleval õppeaastal on neid 51 ja tendents on hetkel kasvav.

OECD on Eesti haridussüsteemi ressursikasutuse ülevaates (https://www.oecd-ilibrary.org/education/oecd-reviews-of-school-resources-estonia-2016_9789264251731-en)

andnud soovitusi ühendada lasteaedasad koolidega. Puurmani piirkonnas on seega mõistlik ühendada Puurmani lasteaed Siilipesa ja Puurmani Mõisakool, et tekiks kohalik hariduskeskus, mis tegeleks terviklikult hariduse kvaliteedi hoidmise ja tõstmisega ning optimaalse ressursikasutusega. Sellise mudeli puhul oleks optimeeritud asutuse juhtimine ning kujuneks asutus, kus laps saaks hariduse 1,5 eluaastast kuni põhikooli lõpuni. Väga positiivne sellise korralduse juures on, et vaade lapse arengule ja arendamisele on terviklik ning parim võimalik. Lasteaia ja kooli töötajaskonna ühendamisel tekib sünergia, mis lisab avaramat vaadet nii kooli kui ka lasteaia poolelt ning tekib ühtne lähenemine hariduse andmisele Puurmani piirkonnas. Tihedad sidemed teevad lihtsamaks laste lasteaia kooli ülemineku, erivajadustega õpilastele on toetav varajane märkamine ja arvestamine liikudes kooli.

Võimalik rahaline kokkuhoid tekib juhtimise ümberkorraldamisest ja lasteaia rühmapersonali 1+1+1 (õpetaja + assistent + abi) süsteemile üleviimisest (3 rühma, igas rühmas 2 õpetajat ja 1 abi).

5.3.2. Adavere Põhikool jaotatakse kaheks: kooliosaks ja lasteaiaosaks. Kooliosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga ja jätkab Põltsamaa Ühisgümnaasiumi 9-klassilise õppekohana. Lasteaiaosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja jätkab Põltsamaa Valla Lasteaia õppekohana. Adavere Põhikooli kooliosa õigusjärglane on Põltsamaa Ühisgümnaasium, lasteaiaosa õigusjärglane on Põltsamaa Valla Lasteaed. 31. augustil 2021 lõpetab Adavere Põhikool tegevuse iseseisva asutusena.

Adavere Põhikooli õpilaste arv oli 2017/2018. õppeaastal 56, 2018/2019. õppeaastal 47, 2019/2020. õppeaastal 44 ja 2020/2021. õppeaastal on 54. Õpilaste arv on olnud langustrendis juba rohkem kui 15 aastat (146 õpilasel 2004/2005. õppeaastal 54 õpilaseni 2020/2021. õppeaastal). Käesoleval õppeaastal aset leidnud õpilaste arvu tõusu ei saa pidada püsivaks tõusutrendiks, pigem on langus peatunud ja on lootust õpilaste arvu stabiliseerimiseks vähemalt mõneks ajaks. Lasteaialaste arv on olnud stabiilsem, jäädes kolmel viimasel õppeaastal vahemikku 31-38 last. 2020/2021. õppeaastal käib lasteaias 36 last. 80% Adavere piirkonnas elavatest lasteaialastest ja 64% Adavere piirkonnas elavatest õpilastest käib oma elukohajärgses lasteaias ja koolis.

Hariduskomisjoni ettepaneku kohaselt peaks Adavere piirkonnas säilima võimalus õppida kolmes kooliastmes. Põhjuseks on, et Põltsamaa linna ümbruses peaks olema lisaks Põltsamaa linnas asuva Põltsamaa Ühisgümnaasiumile võimalus omandada põhiharidust väiksemas õppekohas, sest kõigile õpilastele ei ole õppimine suures koolis vastuvõetav.

Adavere koolihooned on heas korras, on olemas täismõõtmetega võimla ning töö- ja tehnoloogiaõpetuse klass, kunstmurukattega spordiväljak ja uisurada. Seega pikemas perspektiivis peaks Adavere õppekohta eeldatavalt tulema õpilasi juurde vallasisesest õpilaste liikumisest tulemusena.

Adavere Põhikooli lasteaiarühmad liidetakse Põltsamaa Valla Lasteaiaga ning tekib Adavere õppekoht.

Võimalik rahaline kokkuhoid: kui Adavere Põhikooli kooliosa jätkab Põltsamaa Ühisgümnaasiumi 9-klassilise õppekohana, ei tule õppetöö sisuga tegeleva personali osas tõenäoliselt kokkuhoidu. Väike kokkuhoid tekib ilmselt administratiivtöö poolel töökohtade palgafondi näol (õpikufondi hoidja, sekretär). Kui lasteaias rakendatakse rühmapersonali ametikohtade mudelit 1+1+1 (õpetaja

+ assistent + õpetaja abi), siis on 3 rühma puhul vaja palgafondi lisa, sest hetkel on Adavere lasteaias kolme rühma kohta 3,5 õpetaja ja 3 õpetaja abi töökohta.

5.3.3. Aidu Lasteaed-Algkool jaotatakse kaheks: kooliosaks ja lasteaiaosaks. Kooliosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga ja jätkab Põltsamaa Ühisgümnaasiumi õppekohana (2021/2022. õppeaastal 4-klassilisena, 2022/2023. õppeaastast 3-klassilisena). Lasteaiiosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja jätkab alates Põltsamaa Valla Lasteaia õppekohana. Aidu Lasteaed-Algkooli kooliosa õigusjärglane on Põltsamaa Ühisgümnaasium, lasteaiiosa õigusjärglane on Põltsamaa Valla Lasteaed. 31. augustil 2021 lõpetab Aidu Lasteaed-Algkool tegevuse iseseisva asutusena.

Aidu Lasteaed-Algkooli õpilaste arv oli 2017/2018. õppeaastal 14, 2018/2019. õppeaastal ja 2019/2020. õppeaastal 19 ning 2020/2021 õppeaastal on 14 õpilast. Õpilaste arv on alates 2004/2005. õppeaastast olnud kõikuv, jäädes 9 ja 30 õpilase vahele. Aidu Lasteaed-Algkoolis käivate laste arv on viimasel kolmel õppeaastal jäänud vahemikku 12-16 last. 2020/2021. õppeaastal käib lasteaias 20 last.

Esialgused haridusvõrgu korrastamise alternatiivid nägid ette Aidu Lasteaed-Algkooli kooliosa sulgemist, kuid esitati kaks ettepanekut kooliosa säilitamiseks põhjusel, et piirkonda on lisandunud töökohti, mis võiks potentsiaalselt kasvatada elanike arvu. Tööealise elanikkonna lisandumine tooks vajaduse ka kooli- ja lasteaiakohtade järele. Hariduskomisjon võttis arvesse ettepanekut esialgu Vägari külas õppekoht säilitada 3-klassilisena ning jälgida elanikkonna kasvu- või kahanemistrende. Erandina antakse võimalus 2021/2022. õppeaastal lõpetada kool ka käesoleval õppeaastal (2020/2021) 3. klassis käivatele õpilastel. Edaspidi tagab Põltsamaa Vallavalitsus kõigile II kooliastme õpilastele võimaluse õppida Põltsamaa Ühisgümnaasiumis.

Aidu Lasteaed-Algkooli lasteaiarühmad liidetakse Põltsamaa Valla Lasteaiaga ning tekib Vägari õppekoht.

Võimalik rahaline kokkuhoid: kui Aidu kooliosa jääb Põltsamaa Ühisgümnaasiumi Vägari 3-klassiliseks õppekohaks, ja 2021/2022. õppeaastal antakse võimalus 4. klassil (praegu 3. klass) kool lõpetada, siis alates 2022/2023. õppeaastast on võimalik rahaline kokkuhoid palgavahenditelt umbes 14 000 eurot. Väike kokkuhoid saavutatakse ka lasteaias mudeli 1+1+1 (õpetaja + assistent + õpetaja abi) rakendamisel (praegu 1 rühm, 2 õpetajat ja 1,25 abi). Samuti annab kokkuvõtteid juhtimise ümberkorraldamine (praegu 0,4 direktori ametikohta).

5.3.4. Esku-Kamari Kool jaotatakse kaheks: kooliosaks ja lasteaiaosaks. Kooliosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga. Lasteaiiosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja jätkab Põltsamaa Valla Lasteaia õppekohana. Esku-Kamari Kooli kooliosa õigusjärglane on Põltsamaa Ühisgümnaasium, lasteaiiosa õigusjärglane on Põltsamaa Valla Lasteaed. 31. augustil 2021 lõpetab Esku-Kamari Kool tegevuse iseseisva asutusena.

Esku-Kamari Kooli õpilaste arv oli 2017/2018. õppeaastal 25, 2018/2019. õppeaastal 24, 2019/2020. õppeaastal 18 ning käesoleval õppeaastal on 10 õpilast. Õpilaste arv on alates 2004/2005. õppeaastast pidevalt vähenenud (73 õpilasel 2004/2005. õppeaastal 10 õpilasele 2020/2021. õppeaastal). Piirkonnas elavatest õpilastest käib ainult 19% oma kodukohajärgses koolis. Praeguseks hetkeks on jäänud õpilaste arv koolis nii väikeseks, et on keeruline tagada optimaalne personali- ja majandamiskulu. Samuti jääb nii väikeses keskkonnas õppides lastel puudu sotsiaalsest suhtlusest ja nende valikuvõimalused pole võrdväärsed teiste Põltsamaa valla lastega. Esku-Kamari Koolis käivatele lastele tagab Põltsamaa Vallavalitsus koolikohad Põltsamaa Ühisgümnaasiumis.

Esku-Kamari Kooli lasteaiaste arv on viimasel kolmel õppeaastal jäänud vahemikku 22-35 last. 2020/2021. õppeaastal käib lasteaias 15 last. 2020. aasta sügisel tuli lasteaiaste vähesuse tõttu neljast rühmast kolm sulgeda. Kaks neist rühmadest asusid Kamari alevikus. Esku külas asuv lasteaiarühm liidetakse moodustatava Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja tekib Esku õppekoht.

Võimalik rahaline kokkuvõtte: kui Esku-Kamari Kooli kooliosa liidetakse Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga ja Esku õppekoht suletakse, siis on võimalik rahaline kokkuvõtte palgavahenditelt 44 000 eurot (praegu 2,1 õpetaja ametikohta). Väike kokkuvõtte saavutatakse ka lasteaias mudeli 1+1+1 (õpetaja + assistent + õpetaja abi) rakendamisel (praegu 1 rühm, töötab 2 õpetajat ja 2 abi) ning administratiivtöökoha kadumisel (juhiabi).

5.3.5. Lustivere Põhikool jaotatakse kaheks: kooliosaks ja lasteaiaosaks. Kooliosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga ja jätkab Põltsamaa Ühisgümnaasiumi 6-klassilise õppekohana. Üleminekuperiood kestab 1. septembrini 2023. Üleminekuperioodil 2021/2022. õppeaastal ei avata 7. klassi ja õppekohas töötavad veel 8. ja 9. klass ning 2022/2023. õppeaastal 9. klass. Lasteaiiosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja jätkab Põltsamaa Valla Lasteaia õppekohana. Lustivere Põhikooli kooliosa õigusjärglane on Põltsamaa Ühisgümnaasium, lasteaiiosa õigusjärglane on Põltsamaa Valla Lasteaed. 31. augustil 2021 lõpetab Lustivere Põhikool tegevuse iseseisva asutusena.

Lustivere Põhikooli õpilaste arv oli 2017/2018. õppeaastal 71, 2018/2019. õppeaastal 73, 2019/2020. õppeaastal 64 ning käesoleval õppeaastal on 61 õpilast. Õpilaste arv on alates 2004/2005. õppeaastast pidevalt vähenenud (127 õpilaselt 2004/2005. õppeaastal 61 õpilasele 2020/2021. õppeaastal). Piirkonnas elavatest õpilastest käib 42% oma kodukohajärgses koolis. Juba pikemat aega on Lustivere Põhikool olnud kool, kuhu on Põltsamaa linnast ja mujaltki tulnud hariduslike erivajadustega lapsi ja leidnud selles koolis omale sobiva õpikeskkonna.

Hariduskomisjonis oli Lustivere Põhikooli klasside arvu säilitamise osas kõige rohkem erimeelsusi ja viimaks tekkis hääletuse tulemusena algsetest alternatiividest erinev lõplik variant. Lustivere Põhikool jätkab alates 1. septembrist 2021 Põltsamaa Ühisgümnaasiumi 3-klassilise õppekohana ning II ja III kooliastme õpilastele tagab Põltsamaa Vallavalitsus koolikohad Põltsamaa Ühisgümnaasiumis.

Pärast haridusvõrgu ümberkorraldamise eelnõu esimest lugemist vallavolikogu 19. novembri 2020 istungil esitati neljalt osapoolelt ettepanekud, et Lustivere õppekoht jätkaks siiski 6-klassilisena ja oleks rakendatud ka üleminekuperiood, et praegu 7. ja 8. klassis käivad õpilased saaksid omandada põhihariduse Lustivere õppekohas. Põhjenduseks on hariduslike erivajadustega õpilaste suur hulk ja neile oleks koolivahetus raske, seda eriti kooliastme kestel. Samuti tõi Lustivere Põhikooli hoolekogu oma arvamuses välja, et esialgses kolmes alternatiivis, mida esitleti 23. septembril 2020 ja mille kohta küsiti samuti hoolekogudelt arvamust, ei olnud varianti, kus Lustivere Põhikool oleks 3-klassiline. Kahes alternatiivis oli see 6-klassiline ja ühes ei olnud Lustiveres õppekohta ette nähtud (täpsemalt punkt 4, alternatiivid 1, 2 ja 3). Samuti leiab Lustivere Põhikooli õpilasesindus, et kooli säilimine 6-klassilisena on oluline.

Hariduskomisjon kaalus hoolikalt Lustivere kooli kohta tehtud ettepanekuid ning nõustus kooli jätkamisega 6-klassilisena üleminekuperioodiga 2023. aastani.

Lustivere Põhikooli lasteaiaste arv on viimasel kolmel õppeaastal jäänud vahemikku 26-29 last. 2020/2021. õppeaastal käib lasteaias 33 last. Kuna Lustivere Põhikooli lasteaiaruumid on hiljuti laiendatud, siis see on andnud võimaluse lasteaias rohkem lapsi vastu võtta. Lustivere külas asuvad lasteaiarühmad liidetakse moodustatava Põltsamaa Valla Lasteaiaga ning tekib Lustivere õppekoht.

Võimalik rahaline kokkuvõtte: kui Lustivere Põhikooli kooliosa liidetakse Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga ja Lustiverre jääb 3-klassiline õppekoht, siis on võimalik rahaline kokkuvõtte pedagoogide ja tugipersonali palgavahenditelt umbes 235 000 eurot. Väike kokkuvõtte saavutatakse ka lasteaias mudeli 1+1+1 (õpetaja + assistent + õpetaja abi) rakendamisel (praegu kahes rühmas 3 õpetajat ja 3 abi) ning administratiivtöökohade kadumisel (sekretär 0,5 kohta, õpikufondi hoidja 0,1 kohta). Samuti võib anda kokkuvõtte juhtimise ümberkorraldamine (praegu 0,5 direktori ja 0,5 õppealajuhataja ametikohta).

5.3.6. Pisisaare Algkool jaotatakse kaheks: kooliosaks ja lasteaiaosaks. Kooliosa liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga. Lasteaiiosa liidetakse 1. septembrist 2021

Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja jätkab Põltsamaa Valla Lasteaia õppekohana. Pisisaare Algkooli kooliosa õigusjärglane on Põltsamaa Ühisgümnaasium, lasteaiiosa õigusjärglane on Põltsamaa Valla Lasteaed. 31. augustil 2021 lõpetab Pisisaare Algkool tegevuse iseseisva asutusena.

Pisisaare Algkooli õpilaste arv oli 2017/2018. õppeaastal 27, 2018/2019.õppeaastal 17, 2019/2020. õppeaastal 15 ning käesoleval õppeaastal on 12 õpilast. Õpilaste arv on alates 2004/2005. õppeaastast pidevalt vähenenud (46 õpilaselt 2004/2005. õppeaastal 12 õpilaseni 2020/2021. õppeaastal). Piirkonnas elavatest õpilastest käib vaid 22% oma elukohajärgses koolis. Praeguseks hetkeks on jäänud õpilaste arv koolis nii väikeseks, et on keeruline tagada optimaalne personali- ja majandamiskulu. Samuti jääb nii väikeses keskkonnas õppides lastel puudu sotsiaalsest suhtlusest ja nende valikuvõimalused pole võrdväärsed. Pisisaare Algkoolis käivatele lastele tagab Põltsamaa Vallavalitsus koolikohad Põltsamaa Ühisgümnaasiumis.

Pisisaare Algkooli lasteaiaste arv on viimasel kolmel õppeaastal jäänud vahemikku 11-17 last. 2020/21. õppeaastal käib lasteaias 15 last. Pisisaare Algkooli lasteaiarühm liidetakse moodustatava Põltsamaa Valla Lasteaiaga ning tekib Pisisaare õppekoht.

Võimalik rahaline kokkuvõide: kui Pisisaare Algkooli kooliosa liidetakse Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga ja Pisisaare õppekoht suletakse, siis on võimalik rahaline kokkuvõide pedagoogide ja tugipersonali palgavahenditelt umbes 80 000 eurot. Väike kokkuvõide saavutatakse ka lasteaias mudeli 1+1+1 (õpetaja + assistent + õpetaja abi) rakendamisel (praegu 1 rühm, 2 õpetajat ja 1,25 abi) ning administratiivtöökoha kadumisel (õpikufondi hoidja 0,1 kohta). Samuti annab kokkuvõidu juhtimise ümberkorraldamine (praegu 0,4 direktori ametikohta).

5.3.7. Lasteaed MARI liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja jätkab Põltsamaa Valla Lasteaia õppekohana. Lasteaed MARI õigusjärglane on Põltsamaa Valla Lasteaed. 31. augustil 2021 lõpetab Lasteaed MARI tegevuse iseseisva asutusena.

Lasteaed MARI asub Põltsamaa linnas. Lasteaias MARI käib 2020/2021. õppeaastal 107 last, kes jagunevad 6 rühma.

Praegu on Põltsamaa valla lasteaedade tegevus väga erinevalt korraldatud, alustades juhtimisest (eraldi lasteaiad, lasteaed-põhikoolid, juhtide töökohtade suurus) lõpetades rühmades töötava personali arvuga (2+1, 1+2, 1+1+1, 1+1). Lasteaias MARI on juhtimiskohti 1,5 (0,5 direktor, 1,0 õppealajuhataja), kõigis 6 rühmas on kasutusel 2 õpetaja ja 1 õpetaja abi süsteem.

Juba varem, enne haldusreformi ja praegust haridusvõrgu ümberkorraldamist, on kaalutud Lasteaia MARI ja teise Põltsamaa linnas asuva lasteaias, Põltsamaa Lasteaia Tõruke viimist ühise juhtimise alla.

Haridusvõrgu ümberkorraldamise protsessi käigus on jõutud järeldusele, et lasteaedade töökorralduse ühtlustamiseks ja rühmapersonali 1+1+1 (õpetaja + assistent + õpetaja abi) süsteemile üleminekuks on kõige otstarbekam asutada uus lasteaed, kuhu valitakse uus juht ja personal vastavalt õppe-kasvatustegevuse vajadustele.

1 + 1 + 1 mudeli plussideks on:

- rühmas toimib 3-liikmeline meeskond, mida juhib õpetaja, kes planeerib õppe- ja kasvatustegevused ning vastutab tulemuste eest;
- aktiivse õppetegevuse ajal hommikust lõunani on rühmas kohal kolm täiskasvanut, mis on laste jaoks arendav ja turvaline, lihtsam on korraldada grupitegevusi, käia väljasõitudel ja tagada jõudmine iga lapseni õppimise ajal;
- õpetaja rühma õppetegevuse juhina omab paremat ülevaadet lapse arengust, teab kuhu laps on jõudnud ning kuidas tema arendamisega edasi minna;
- kolme töötaja tegutsemine ühtse meeskonnana ja kõigist tegevustest ülevaate omamine lihtsustab rühma tööd, kui õpetaja on eemal;
- rühmapersonali vältimatu vajadus tegutseda ühtse meeskonnana tagab lastele parima õppe- ja kasvukeskkonna;

- f) võimalus lahendada lihtsamalt ja efektiivsemalt personaliprobleeme (õpetajate vananemine, ametikohtade kvalifitseeritud tööjõuga täitmine);
- g) rahalise ressursi tõhusam kasutamine.

Samuti kujundatakse optimaalne juhtimisstruktuur, mis tagab lasteaia sujuva töötamise, kuid ei koorma liigselt eelarvet.

Seega liidetakse Lasteaed MARI loodava Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja sellest saab Põltsamaa Valla Lasteaia üks kahest Põltsamaa linnas asuvast õppekohast.

Võimalik rahaline kokkuhoid Lasteaia MARI liitmisest Põltsamaa Valla Lasteaiaga tekib rühmapersonali 1+1+1 süsteemile üleviimisest (praegu 6 rühma, kõik töötavad süsteemil 2+1), juhtimise ümberkorraldamisest ja administreerimisega seotud töökohtade ümberkorraldamisest.

5.3.8. Põltsamaa Lasteaed Tõruke liidetakse 1. septembrist 2021 Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja jätkab Põltsamaa Valla Lasteaia õppekohana. Põltsamaa Lasteaia Tõruke õigusjärglane on Põltsamaa Valla Lasteaed. 31. augustil 2021 lõpetab Põltsamaa Lasteaed Tõruke tegevuse iseseisva asutusena.

Põltsamaa Lasteaed Tõruke asub Põltsamaa linnas. Lasteaias Tõruke käib 2020/2021. õppeaastal 168 last, kes jagunevad 11 rühma. 11-st rühmast 1 on erirühm (tasandusrühm).

Praegu on Põltsamaa valla lasteaedade tegevus väga erinevalt korraldatud, alustades juhtimisest (eraldi lasteaiaid, lasteaed-põhikoolid, juhtide töökohtade suurus) lõpetades rühmades töötava personali arvuga (2+1, 1+2, 1+1+1, 1+1). Põltsamaa Lasteaias Tõruke on juhtimiskohti 1,5 (0,5 direktor, 1,0 õppealajuhataja), 11-st rühmast kahes on alates sellest õppeaastast kasutusel 1+1+1 süsteem ja 9-s rühmas 2 õpetaja ja 1 õpetaja abi süsteem.

Juba varem, enne haldusreformi ja praegust haridusvõrgu ümberkorraldamist, on kaalutud Põltsamaa Lasteaia Tõruke ja teise Põltsamaa linnas asuva lasteaia, Lasteaia MARI viimist ühise juhtimise alla. Haridusvõrgu ümberkorraldamise protsessi käigus on jõutud järeldusele, et lasteaedade töökorralduse ühtlustamiseks ja rühmapersonali 1+1+1 (õpetaja + assistent + õpetaja abi) süsteemile üleminekuks on kõige otstarbekam asutada uus lasteaed, kuhu valitakse uus juht ja personal vastavalt õppe-kasvatustegevuse vajadustele.

1 + 1 + 1 mudeli plussideks on:

- a) rühmas toimib 3-liikmeline meeskond, mida juhib õpetaja, kes planeerib õppe- ja kasvatustegevused ning vastutab tulemuste eest;
- b) aktiivse õppetegevuse ajal hommikust lõunani on rühmas kohal kolm täiskasvanut, mis on laste jaoks arendav ja turvaline, lihtsam on korraldada grupitegevusi, käia väljasõitudel ja tagada jõudmine iga lapseni õppimise ajal;
- c) õpetaja rühma õppetegevuse juhina omab paremat ülevaadet lapse arengust, teab kuhu laps on jõudnud ning kuidas tema arendamisega edasi minna;
- d) kolme töötaja tegutsemine ühtse meeskonnana ja kõigist tegevustest ülevaate omamine lihtsustab rühma tööd, kui õpetaja on eemal;
- e) rühmapersonali vältimatu vajadus tegutseda ühtse meeskonnana tagab lastele parima õppe- ja kasvukeskkonna;
- f) võimalus lahendada lihtsamalt ja efektiivsemalt personaliprobleeme (õpetajate vananemine, ametikohtade kvalifitseeritud tööjõuga täitmine);
- g) rahalise ressursi tõhusam kasutamine.

Samuti kujundatakse optimaalne juhtimisstruktuur, mis tagab lasteaia sujuva töötamise, kuid ei koorma liigselt eelarvet.

Seega liidetakse Põltsamaa Lasteaed Tõruke loodava Põltsamaa Valla Lasteaiaga ja sellest saab Põltsamaa Valla Lasteaia üks kahest Põltsamaa linnas asuvast õppekohast.

Võimalik rahaline kokkuhoid Põltsamaa Lasteaia Tõruke liitmisest Põltsamaa Valla Lasteaia tekib rühmapersonali 1+1+1 süsteemile üleviimisest (praegu 6 rühma, kõik töötavad süsteemil 2+1), juhtimise ümberkorraldamisest ja administreerimisega seotud töökohtade ümberkorraldamisest.

5.3.9. Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga liidetakse 1. septembrist 2021 Adavere Põhikooli, Aidu Lasteaed-Algkooli, Esku-Kamari Kooli, Lustivere Põhikooli ja Pisisaare Algkooli kooliosad. Põltsamaa Ühisgümnaasiumil on 1. septembrist 2021 õppekohad Põltsamaal (1.-12. klass), Adaveres (1.-9. klass), Lustiveres (1.-3. klass) ja Vägari (2021/2022. õppeaastal 1.-4. klass, 2022/2023. õppeaastast 1.-3. klass).

Põltsamaa Ühisgümnaasiumi kui Põltsamaa piirkonna suurima ja kõigis neljas kooliastmes koolitusluba omava kooliga liidetakse lisaks Põltsamaal olemasoleva õppekohaga Adavere, Lustivere ja Vägari õppekohad.

6. Haridusvõrgu korrastamise edasised tegevused

Pärast volikogus haridusasutuste ümberkorraldamise otsuse vastuvõtmist on vajalik teha järgmised tegevused:

Tegevused	Aeg
Haridusasutuste struktuuride väljatöötamine	Jaanuar 2021
Konkursside väljakuulutamine vabadele ametikohtadele	
Praktiliste küsimuste läbirääkimine ja lahendamine (õppekohtade nimed, hoolekogude töökord jms)	Jaanuar-märts 2021
Transpordivõrgu analüüs ja optimeerimine	Jaanuar-august 2021
Vajaliku dokumentatsiooni ettevalmistamine (põhimäärused, arengukavad, õppekavad).	Veebruar 2021
Põltsamaa Valla Lasteaia asutamine dokumentatsiooni väljatöötamine	Veebruar-märts 2021
Lasteaia dokumentatsiooni esitamine Haridus- ja Teadusministeeriumile koolitusloa saamiseks	Hiljemalt 1. aprill 2021
Osapoolte teavitamine asutuste töö ümberkorraldamisest	Aprill-juuni 2021
Töölepingute korrastamine, töötajate üleviimine, vajadusel koondamisteade edastamine	Aprill-juuni 2021
Praktilised tegevused haridusasutuste töö ümberkorraldamisel (eelarvete muutmised, registritoimingud, dokumendihaldus jms)	Juuli-august 2021
Ümberkorraldatud õppeasutused alustavad tööd	1. september 2021

Seletuskirja koostasid: haridus- ja kultuuriosakonna juhataja Silja Peters, abivallavanem Karro Külanurm, vallasekretär Janne Veski